

Budapesti jegyzetek

Befejező közlemény.

Rajkózenekar

Ki ne hallotta volna számtalan estén a rádióban a cérnaszálvékony, de erélyes gyermekhangú figyelmeztetést: Vigyázz, banda!... Milyen jóleső, derűs mosolyt fakasztott minden arcon a kedvesen szigorú, bohókás gyermekhang, s a nyomában felszendült pompás cigánymuzsika. Ez igen! Friss, eleven, változatos! Amit csinálnak, szívvel-lélekkel csinálják. Lelkesedésük, rajongásuk mindjárt az első hallomásra megragadó. Van szívük, képesek akár egy órahosszat is egyfolytában játszani és játékkukban nyoma sincs az unottságnak. Mindezt megállapítottuk róluk már akkor, midőn először csendült fel a rádióban a „Vigyázz, banda!” figyelmeztető. Érthető, ha a rádióismeretség után mindenkit vonzott a személyes megismerkedés. Micsoda élet volt Budapest ünnepi hetében a Rákóczi-úti Ostende kávéházban! Csakugy özönlött a vidéki vendégsereg. Akárcsak a Városligetben, a Vásáron. Estéről-estére zsufoltság, s valami varázslatos békebeli hangulat. Erdélyből, a Délvidékről, s az Alföldről egyszerű tanyai emberek is eljöttek. A pénztárcák megnyíltak. Mindenki fizetni akart, adni akart nekik valamit. S ebből az adakozási lázból azt éreztük: A távolból ismeretlenül sokszor elgyönyörködtünk bennetek. Hosszu, unalmas, sivar őszi és téli estémket muzsikákkal, nótákkal, hogy megköszönjük, édes, kis nótás rajkó!... Valami ilyesféle volt abban a zibongóan mámoros, örömteljes, boldog ismerkedésben.

Elnéztem egyik csillagfényes augusztusi estén ezeket a kis rajkókat és a zsufolt kávéház közönségét. S elgondoltam: mi váltja ki ezt a hallatlan népszerűséget? Könnyű volt rájönni a nyitjára. Csak rájuk kellett nézni és hallgatni a játékkukat. A rádió is mindenesetre népszerűsítette őket, de amivel elsősorban megfogták az emberek szívét, az a jókedv, a gondtalan vidámság, az igazi, gyermeki mosoly, amely úgy árad szemükből, mint a tavaszi napsütés. Mosolyogva, vidáman dolgoznak. Mosolyogva nótáznak. Lélek van a játékkukban, s ez adja meg ízet és eredeti zamátját a rajkózenekar pompás teljesítményének. Az élet még nem törölte le arcukról a mosolyt. Azazhoggy... ugyis láttuk őket. Mosolynélküli, szomorú arccal. Az Országház fekete drapériával bevont kupolacsarnokánál is találkoztunk velük. Ide is eljöttek. A ravatalhoz. Ide is kivonult a 18—20 tagú egyenruhás banda, sujtásos nadrágban, apró pitykegombos, kis fekete mellénnyel és lobogó, habfchér ingujjal, ugy, mint esténként az Ostendében. Csak a hegedű helyett most néhány szál virág szorongott a rajkók kezében.

Milyen szomorú, hogy így is látni kellett őket...

A kispesti „Gödör”-ben

A 110 ezer lakosú Kispeszt híressége a „Gödör”. Régi, patinás mulatóhely, amely ugy hozzáért a városhoz, akárcsak a régi Kolozsvárhoz az egykori Nagy Gábor-féle étterem. A kispesti Gödör specialitása a halászlé és a szátkanélküli dunai ponty. Mindakettő pompás. A budapestiek is ezért jönnek sűrűn és szívesen a Gödörbe. Kispeszt aranyifjusága is itt szórakozik a jólevegőjü, hatalmas nyári kerthelyiségben. Csupa fiatal leány és fiu ül az egyik asztalnál. Valakit bucsuztatnak. Az egyik fiatalember másnap a harctérre indul. Őt bucsuztatják. Legjobb barátja egyszerű, keresetlen szavakkal meghatóan szép beszédet vág ki. Pillanatra mindenki elérzékenyül. De a cigány tuszt huz. Nóta... tánc... telkes nyáresti hangulat... s a krónikás sebtében feljegyzí: De vidáman is zajlik az élet a kispesti Gödörben! Aztán arra a fiatal fiura nézünk, akitől most bucsuzik az aranyifjuság. És arra gondolunk: Bárcsak visszajönnel...

Színházi körséta

A Vásár és a Szent István-hét vendégeinek tiszteletére kaput nyitott több pesti színház is, köztük a Nemzeti, ahol zsufolt nézőtér előtt került színe az Ember tragédiája és a Csongor és Tünde. Ugyanakkor néhány napra nyitott a Nem-

zeti Kamaraszínháza is, Herceg Ferenc és Zilahy Lajos két kis darabjával. Táb-lás ház tapsolt Bajor Gizinek a Pesti Színházban, ahol a nagysikerű „A bolond Ásvainé”-val kezdték a szezont. Végignéztük ezt az előadást, s megértettük a mult szezonbeli nagy sikert. Amit ebben a drámai izzású, finom Harsányi-darabban Bajor Gizi nyújt, az már a művészet legkristályosabb csuespontja. Lenyűgöző. Az ember szinte nem tud szabadulni hatása alól. Partnere, a férfifőszerepben, régi, kedves kolozsvári ismerősünk, Nagy István volt. Örömmel fedeztük fel, hogy sokat fejlődött. Bajor Gizi művészete jótékonyan ragadja magával. S a pesti közönség máris megszerette a Kolozsvárról elszármazott, jómegjelenésű fiatal drámai hőst.

Zsufolt nézőtér ünnepelte immár százötvenedszer Fedák Sárít is az Uj Magyar Színházban. A nagysikerű operett, a „Vén diófa”, már a 200-ik előadás felé közeledik, de az augusztusi ünnepi héten éppen olyan zsufoltság volt az Izabella-téri színházban, mintha csak premier lenne. Maga a darab kedves, rendkívül hangulatos. Szövegét a napokban tragikus fiatalon elhunyt Szilágyi László írta s nemcsak a főszerepet, de az egész darabot Fedák Sárira szabta, aki lelke és főerősége az egész előadásnak. Mellette nagy sikere volt Turay Idának, Földényi Lászlónak, Zimonyi Mártának, Perényi Lászlónak, Juhász Józsefnek, s a két pompás komikusnak, Bilicsi Tivadarnak és Pethes Ferencnek. Van a darabban egy jelenet, amelyben Fedák olyan ragyogó, békebeli hangulatot teremt színpadon és nézőtérén egyaránt, hogy az ember már el is felejtí, hogy 1942-ben él, s olyan kedve kerekedik, akárcsak a régi béke-évek gondtalan, hajnalig tartó dáridós estéin. Ez az egyetlen második felvonásbeli jelenet a lelke és a szíve a kedves hangulatu darabnak, amelyet Fényes Szabolcs könnyed, finom muzsikája hangulatosan fest alá. Nem is kell mondanunk, hogy a kitünő előadásnak estéről-estére bombasikere van.

A Royal Revüszínház nagysikerű augusztusi műsordarabját, a „Szivárvány”-t is láttuk. A pazar kiállítású rövid egyfelvonásosok óriási sikert arattak. A jókedv, vidámság, humor ugy árad ennek az erzsébetköruti színháznak a színpadáról, hogy a közönség két és fél órán át szabadabban nevet s alig tud betelni az ötletesebbnél ötletesebb bohózatokkal, szatírákkal s a vendégként fellépő igen tehetséges artisták produkcióival. Néhány nevet is feljegyeztünk a kitünő együttesből. Rendkívül tehetséges a revüszár, Déry Sári, továbbá a finommegjelenésű Bárczy Kató és Rév Erzsí. A férfiszereplők közül Fodor Arthur a gerince az egész előadásnak. A nagy siker Heinemann igazgató és Nádassy László rendező szakavatottságát és izlését dicséri.

Vitéz Tolnay Andor társulatának vendégjátékát is megnéztük Ujpesten. Az egykori kolozsvári bonviván, aki társulatával Nyiregyháza, Miskolcon, Kassán és Ujpesten szerepelt ez évben, kitünő együttest toborzott össze. Tehetséges énekesprimadonnája Márffy Vera és igen tettett a közönségnek Medgyessy Judit. A férfiak között az igazgató Tolnay Andoron kívül örömmel jegyezzük fel Nagy István és Benkó Béla nevét. Annakidején mindketten a kolozsvári studióból kerültek ki.

Szent István napjáig csaknem minden színház játszott Budapesten. De másnap este a nemzetet és az országot ért tragikus esemény miatt az egész művészvilágban mély levertséget és megilletődött csendet

tapasztaltunk. Bohámia máskor oly vidám és jókedvű népe elszorult szívvel és mély meghatottsággal beszélt a tragédiáról és mindenki megindult szavakkal tudott egyéni kifejezést adni egyéni érzelmeinek a megmérhetetlen tragédia fölött. A színházak kapui pedig bezárultak.

Kőbányai hangulat

Kőbánya. Augusztusvégi alkonyat. A Ligettéren levő „Magyarfalu” kerthelyiségben cigányzene játszik. Villanyoson alig tizenöt perc ide Budapest. Este a világváros fényei idelátszanak. Ezen a nyárvégi délutánon csendes a kőbányai kerthelyiség. Ha, megkérdené valaki, hirtelenében nem is tudnám megmondani, miért jöttünk ide. Talán a híres kőbányai sörért. Talán azért, mert a robusztos gyorsvonat ablakából annyiszor láttuk a feliratot az állomáson: Kőbánya Felsőpályaudvar — és a vonat sohasem állott itt meg. Az ember néha különös vágyat érez kiszállni egy-egy ilyen állomáson, megismerni egy kicsit az ottani hangulatot, megismerni a levegőjét és embereit az ismeretlen helynek, s aztán... továbbmenni. Talán ezért jöttünk ki ide is. Vagy azért, hogy ebben

a kedves, csöndes kerthelyiségben figyeljük, hogyan bucsuzik a nyár?.. Mert a fák levelei itt is szállingózni kezdtek már, akárcsak az Andrássy-utou, vagy a Margitszigeten. Mindegy. Itt vagyunk, s a kőbányai sör pompás. És olyan jó néhány órát időzni itt... eltűnődni a nyárvégi alkonyatban és hallgatni a cigányzenét. Ilyen pillanatokban az ember önkéntelenül is várja, hogy valaki megjelenjék előtte, akárcsak a mesékben...

Hangulat az egész... nem fontos. Gyereünk vissza Budapestre. Hazal...

Jegyzeteink végére értünk. Összegeztük az emlékeinket és igyekeztünk bemutatni az olvasónak emlékeink nyomán a nyárvégi pompában holdogan tündöklő, majd hirtelen döbbenetes gyászba zuhant Budapest két arcukat. Ma még a gyász felhői sötétítik el égboltunkat. De a felhők mögött örök derűjében bizonyára sugárzik már a magyar égbolt, hogy megnyugtasson, megvigasztaljon: hősi halottaink nem haltak meg hiába.

Ezt éreztük ezen a szomorú háborus nyáron, dunaparti szépséges fővárosunkban...
GREDINÁR AURÉL.